

Innst. S. nr. 158

(2001-2002)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om eksamen i grunnskolen

St.prp. nr. 41 (2001-2002)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Departementet fremmer bevilgningsforslag utenom den ordinære budsjettprosessen som følge av Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2002. Stortinget vedtok da å redusere bevilgningen over kap. 224 til skriftlig eksamenssensur i grunnskolen med 12 mill. kroner, jf. Budsjett-innst. S. nr. 12 (2001-2002). Et flertall understreket samtidig at sentralt utarbeidede prøver fortsatt skal være en del av den samlede elev-evalueringen. Etter departementets vurdering er det ikke budsjettmessig dekning for dette.

Kap. 224 foreslås derfor forhøyet med 12 mill. kroner som svarer til beregnet utgift ved å gjennomføre eksternsensur ved skriftlig avgangsprøve i grunnskolen, jf. også St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 4 (2001-2002).

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen, Åshild Karlstad Rundhaug og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem Orheim, fra Fremskrittspartiet, Ursula Evje og Arne Sortevik, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og lederen Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Inger Møll, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, fra Venstre, Trine Skei Grande, og representanten Jan Simonsen, konstaterer at departementet mener det ikke er budsjettmessig dekning for utgifter til ekstern sensur av avgangsprøven i grunnskolen innenfor vedtatt bevilgningsramme, og tar til etterretning at det av praktiske og tidsmessige årsaker vil være vanskelig å få til en annen type sluttevaluering i grunnskolen for skoleåret 2001/2002.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, vil videre peke på at læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L 97) slår fast at hovedmålet med elevvurdering i grunnskolen er å fremme læring og utvikling. Evalueringen skal støtte opp om læringsarbeidet, ved å gi tilbakemelding og rettleiding i elevens arbeid, og motivere for videre læring. Elevvurderingen skal også være grunnlag for evaluering og forbedring av kvaliteten på undervisningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at departementet har foretatt en vurdering av aktivitetene under kap. 224 post 1 og kommet til at det ikke er budsjettmessig dekning for utgifter til sensur av avgangsprøven i grunnskolen innenfor vedtatt bevilgningsramme. Disse medlemmer viser videre til at beregnet kostnad for å følge opp Stortingets premiss om at evalueringsgrunnlag og bruk av sentralt utarbeidede prøver skal være som før, jf. Budsjett-innst. S. nr. 12 (2001-2002), er kostnadsberegnet til 12 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til sine merknader i Budsjett-innst. S. nr. 12 (2001-2002) under kap. 224:

"Disse medlemmer mener obligatorisk eksamen etter grunnskolen er et viktig tiltak i læringsprosessen for elevene. Disse medlemmer ønsker ikke å svekke denne viktige delen av den samlede elevvurderingen og opprettholder Regjeringens bevilgningsforslag."

Disse medlemmer støtter forslaget i proposisjonen om å øke kap. 224 post 1 med 12 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at Kvalitetsutvalget har som mandat å se på sammenhengen i det 13-årige opplæringsløp. Som en del av dette arbeidet er det naturlig å drøfte evalueringsarbeidet og eksamen for grunnskolen. Disse medlemmer ønsker å avvente vurderingene knyttet til dette arbeidet før man eventuelt foretar endringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til Stoltenberg-regjeringens forslag om at ordningen med skriftlig avgangsprøve i grunnskolen skulle legges om, slik at sentralt utarbeidede prøver sammen med rettleidningsmateriell ville bli evalueringstøttende for skolen. Disse medlemmer viser videre til at et flertall i Stortinget bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet støttet forslaget og pekte på at målet med omleggingen var en effektivisering og kvalitetsheving.

Disse medlemmer mener at dagens system for avgangseksamen med ekstern sensur i grunnskolen er kostnadskrevende og lite egnet til å tilfredsstille disse intensjonene med elevvurdering i grunnskolen.

Disse medlemmer viser til behandlingen av St.meld. nr. 27 (2000-2001), om kvalitetsreformen, der flertallet i komiteen i Innst. S. nr. 337 (2000-2001) vektla at man burde satse på læringsstøttende undervisningsevaluering framfor sluttevaluering, og også på en videreutvikling av eksamensformene. Disse medlemmer ønsker en tilsvarende satsing på utvikling av vurderingsformer i grunnskolen. Mens sluttprøver ikke gir grunnlag for læring og forbedring for den enkelte elev, vil en større vektlegging på prøver underveis i opplæringsløpet være et viktig hjelpemiddel i elevenes læringsprosess. Presentasjonsmåtene må også utvikles, slik at elevene får vist en bredere, mer relevant og meningsfylt kompetanse. Dessuten bør man videreutvikle vurderingsformer som supplerer karaktersettingen, for å gi elevene mer utfyllende tilbakemelding og rettleidning i læringsarbeidet.

Disse medlemmer viser til at det i dag foregår en betydelig forsøksvirksomhet med nye former for elevvurdering, der man har høstet mye erfaring med bruk av ulike typer vurderingsformer. En systematisk evaluering av de lokale forsøkene med nye dokumentasjons- og vurderingsordninger, vil gi et godt grunnlag for å vurdere supplerende modeller for evaluering i grunnskolen.

Disse medlemmer viser til at det er innført en rett til 13-årig skolegang for elever, og om lag 97 pst. av elevene fortsetter til videregående opplæring etter grunnskolen. Behovet for eksamen som sortering til neste klassetrinn er dermed mindre enn tidligere. Det er derimot behov for å utvikle et evalueringssystem som ser på det 13-årige løpet som en helhet. Disse medlemmer ønsker å endre dagens system for eksternt sensurerte avgangsprøver i grunnskolen, samt en økt vektlegging av undervisningsevaluering og utvikling av nye prøve- og vurderingsformer.

Elevvurderingen har også en funksjon som ekstern informasjon om kvalitet og læringsutbytte. I dag vurderes læringsresultater blant annet ut fra nasjonal karakterstatistikk basert på resultater fra avgangsprøvene. Disse medlemmer viser til at ved en utvikling av skriftlige avgangsprøver i grunnskolen med ekstern sensur, kan denne funksjonen ivaretas gjennom

ekstern analyse og vurdering av et utvalg elevbesvarelser i sentralt utarbeidede prøver.

Disse medlemmer peker på at valg av metoder for vurdering og eksaminering har stor betydning for undervisningsformer, og for elevenes forhold til læringsarbeidet. En utvikling av evalueringsformene i grunnskolen vil kunne bidra til en kvalitetsheving og fornyelse av læringsformene i grunnskolen, i tråd med intensjonene i L97.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen viser til merknaden fra budsjettflertallet under kap. 224 Felles tiltak i grunnskolen og videregående skole:

"Sentralt utarbeidede prøver fortsatt skal være en viktig del av den samlede elevenevalueringen. I en omlegning skal dette gjennomføres innenfor budsjettrammen i St.prp. nr. 1 (2001-2002) på 98,2 mill. kroner."

Disse medlemmer har fortsatt den oppfatning at omprioritering innenfor budsjettammen på kap. 200 (Utdannings- og forskningsdepartementet), kap. 202 Læringscenteret og kap. 203 Statens utdanningskontor på totalt mer enn 360 mill. kroner kan gi dekning av nødvendig utgifter til skriftlig avgangsprøve i grunnskolen, gjennomført etter samme opplegg som i 2001 med praktisk arbeid utført i fylkene gjennom Statens utdanningskontor og utgifter dekket sentralt.

Disse medlemmer legger vekt på at eksamen basert på nasjonalt utarbeidede prøver og ekstern sensur/klagebehandling opprettholdes.

Disse medlemmer er kjent med at det foregår en betydelig forsøksvirksomhet med nye former for skole- og elevvurdering. Nye vurderingsformer er interessant etter disse medlemmers syn, men på det nåværende tidspunkt må dette ansees å være et nyttig supplement inntil det foreligger rutiner for kvalitetssikring av vurderingen som ivaretar brukernes rettssikkerhet.

Men etter disse medlemmers oppfatning bør karakterer basert på eksamen fortsatt være hovedgrunnlaget for måling av elevenes kunnskaper.

Eksamen må være basert på nasjonale prøver og med utgangspunkt i nasjonale mål for opplæring og kunnskapsnivå. Etter disse medlemmers oppfatning bør karakterer og prøving (dvs. eksamen) gjeninnføres og gjennomføres fra og med 5. klasse i grunnskolen.

Disse medlemmer peker på behovet for å bedre læringsresultatene i norsk skole. Dette vil medføre endringer i dagens skolesystem.

Disse endringer i skolesystemet må etter disse medlemmer syn gjennomføres snarest og baseres på kvalitet.

Skolelovgivningen må endres og åpne for full konkurranse om etablering og drift av skoler, med tilhørende finansiell likebehandling av alle elever uavhengig av skoleformen de på fritt grunnlag bør kunne velge.

Læreplaner bør erstattes av rammeverk og læringsmål med tilhørende evaluering. Etter disse medlemmers syn er det viktig med løpende og felles måling av læringsresultater basert på nasjonale mål for læringsresultater.

Disse medlemmer understreker at vi som nasjon må ha som mål å gi våre barn en utdanning med læringsresultat og kunnskapsnivå som gjør at Norge som nasjon plasserer seg i toppen blant OECD-land. Samtidig må det være en viktig del av målsetningen at opplæringstilbudet er godt tilpasset den enkelte elevs interesser og evner.

Disse medlemmer peker på at deler av utgiftene til statlig byråkrati og detaljstyring bør med en åpen, mangfoldig skole i konkurranse om elevene derfor kunne brukes til å dekke utgifter til sentralt utarbeidede prøver med tilhørende sensur/klageadgang på alle alderstrinn der det gjeninnføres karakterer.

Disse medlemmer viser videre til at opplegg for budsjettutarbeidelse i månedene før årsskiftet er underlagt strenge rammebegrensninger som imidlertid ikke gjelder etter årsskiftet.

Disse medlemmer ser denne saken som "omkamp" etter at et flertall av andre partier enn regje-

ringspartiene for vel 2 måneder siden foretok en innstramming på denne posten i Regjeringens budsjettfor-slag.

Disse medlemmer viser til at forslag til budsjettmessig inndekning vil bli gjort i revidert nasjonalbudsjett og forutsettes gjort med "friske" midler, slik at vedtatt budsjettramme faktisk økes.

Disse medlemmer har derfor merket seg at trange budsjettrammer i desember kan utvides etter årsskiftet, og vil legge denne fremgangsmåten til grunn også i andre saker der oppjustering og/eller tillegg etter disse medlemmers vurdering er nødvendig.

Disse medlemmer vil foreslå slike justeringer gjennom egen finansfraksjon, og varsler at det bl.a. kan omfatte midler øremerket til styrking av undervisningen i grunnskolen, til videregående skole samt til spesialundervisning.

Disse medlemmer legger til grunn at den samlede revisjonen av statsbudsjettet omfatter slik oppjustering og tillegg.

Komiteen viser til departementets forslag i proposisjonen og slutter seg til forslag til vedtak om endringer på statsbudsjettet for 2002.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser for øvrig til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I statsbudsjettet for 2002 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter:			
224		Fellestiltak i grunnskolen og videregående opplæring	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 98 238 000 til kr 110 238 000	12 000 000

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 25. april 2002

Rolf Reikvam
leder

Lena Jensen
ordfører

Karita Bekkemellem Orheim
sekretær